



Årsrapport 2020 for internrevisjon i rettssubjektet Den norske kirke

«Etablering og bygging av internrevisjon i Den norske kirke»

1. Bakgrunn

Internrevisjon (IR) er i 2020 blitt ledet og gjennomført ved fast ansatt internrevisor Magne Pedersen. Årsplanen for 2020 ble godkjent av Direktør for Kirkerådet og orientert om i kontrollutvalget. Denne årsrapporten beskriver virksomheten til IR i revisjonsåret 2020 fra 1. januar til 31. desember. Det skrives egen årsmelding for Kontrollutvalgets virksomhet til Kirkemøtet. For oversiktens skyld er også aktiviteter for Kontrollutvalget tatt inn i denne årsrapporten.

Årsrapporten for 2020 for internrevisjon er skrevet for et unntaksår preget av pandemien med coronaviruset. Som følge av pandemien var det ikke mulig å gjennomføre fysiske besøk i flere tilfeller og det ble da gjennomført virtuelle metodiske opplegg i revisjonene. Internrevisor anser at dette har vært en tilstrekkelig god metodisk løsning.

2. Myndighet og ansvar

IR skal gjennomføre internrevisjon innenfor den virksomhet som omfattes av rettssubjektet Den norske kirke (DnK). IR utøver internrevisjon i henhold til etiske regler og standarder for profesjonell utøvelse av internrevisjon utgitt av «The Institute of Internal Auditors» (IIA)/Norges Interne Revisorers Forening (NIRF). Instruks for internrevisor er fastsatt av Direktør Kirkerådet 8. oktober 2018.

3. Årsrapportens formål og IR sitt bidrag til måloppnåelse



Det følger av IR sin instruks at det skal foretas periodisk rapportering av resultater fra internrevisjonsarbeidet til Direktør. Årsrapportens formål er å gi en oversikt over konklusjonene fra årets revisjonsprosjekter og status på implementering av gitte anbefalinger. Formålet er også å gi generelle observasjoner om styring og kontroll i DnK. Årsrapporten beskriver også IR sitt ressursgrunnlag og utvikling i året som har gått.

Internrevisjonen skal bidra til måloppnåelse i DnK gjennom to hovedaktiviteter; revisjoner etter en risikobasert årsplan og rådgivningsoppdrag for Direktør og andre i ledelsen.

IR skal bidra til at virksomheten når sine målsetninger ved å benytte en systematisk og strukturert metode for å evaluere effektiviteten og hensiktsmessigheten av DnK sine prosesser for virksomhetsstyring, risikostyring og intern kontroll. IR skal tilføre en merverdi ved å avgi en objektiv og relevant bekreftelse, samt gi vurderinger og anbefalinger som skal medvirke til forsvarlig og effektiv drift og støtte de operative leveranser fra Den norske kirke.

4. Generelle observasjoner for 2020

IR sine generelle observasjoner omfatter temaene virksomhetsstyring («governance»), risikostyring og intern kontroll. Uttalelsen bygger på tre hovedkilder:

1. Tilgjengelig dokumentasjon av Den norske kirkes styring og kontroll herunder systemer for intern kontroll og saker i Kirkerådet, kontrollutvalget og Kirkemøte
2. IR sine revisjoner og rådgivningsoppdrag inklusive tidligere revisjoner fra KPMG
3. Rapporter og annen informasjon innhentet fra andre bekreftelses- og kontrollaktører

Virksomhetsstyring

DnK har etablert flere strukturer og prosesser for virksomhetsstyring som er hensiktsmessige for å nå mål. Plan-mål- og risikostyring er etablert etter statlig modell. Kirkerådet ble i 2019 omorganisert og flere nye funksjoner er kommet på plass herunder fast ansatt personvernombud og internrevisor.

Pandemien har vært en stor utfordring både mht. smittevern, beredskapsrutiner og mulighet til gjennomføring av arrangementer. Rekruttering av personer til prestetjeneste og andre oppgaver lokalt i Sokn/bispedømmer er en utfordring på grunn av mangel på kvalifiserte søkere. Temaet er også omtalt i ROS analysen for 2020. Det er etablert et rekrutteringsprosjekt som iverksetter ulike tiltak for å styrke rekrutteringen og dekke opp vakante stillinger.

IKT infrastruktur omfatter Kirkerådet og bispedømmer. IT-governance er et område med prosesser som er under utvikling og herunder forbedringer knyttet til prosesser for IT sikkerhet og IT kontinuitet. Infrastruktur og avtaler for IKT-området i rettssubjektet og trossamfunnet er under etablering. Driften av IKT systemer er utkontraktert til Kirkepartner AS som er et datterselskap av Kirkerådet og fellesråd. Det ble gjennomført en IT- revisjon av IT Governance i 2020. Revisjonen ga anbefalinger for å styrke Kirkerådets styringen med IKT. Det var positiv fremdrift i etableringen av en overordnet struktur for virksomhetsstyring av IT i både rettssubjektet og trossamfunnet Den norske Kirke.



Overordnet styring og koordinering mellom Kirkerådet, Kontrollutvalget og internrevisjonen er under etablering og vil finne en hensiktsmessig struktur i 2021 og årene fremover.

Risikostyring

Formelle strukturer og prosess for risikostyring er etablert som en del av plan- og budsjettarbeidet. I 2020 ble det gjennomført et nytt opplegg for risikostyring. Det ble gjennomført faglige ROS analyser av flere viktige temaer som f.eks. IT og økonomi og ROS analyse av 11 bispedømmer ved bruk av Questback-undersøkelse. Det er IR sin vurdering at det ligger et forbedringspotensial knyttet til sterkere grad av integrering og avstemming av risikoer i forhold til bispedømmenes risikovurderinger og bedre forankring av eierskapet til risikoer med oppfølging av tiltak.

Intern kontroll

Internkontroll er definert som en prosess som er igangsatt og gjennomført av virksomhetens styre, ledelse og øvrige ansatte, og som er utformet for å gi rimelig sikkerhet vedrørende måloppnåelse innen følgende områder:

- Målrettet og kostnadseffektiv drift
- Pålitelig ekstern regnskapsrapportering
- Overholdelse av gjeldende lover og regler

Innen målkategorien målrettet og kostnadseffektiv drift, anser IR at det er etablert flere kontrollprosesser som er hensiktsmessige. Personvernombud er på plass for å sikre system og etterlevelse av regler for personvern (GDPR). Det skal ansettes en rådgiver for informasjonssikkerhet (CISO). Innen målkategorien etterlevelse av gjeldende lover og regler er det IR sin oppfatning at det er etablert kontrolltiltak og at de er basert på hensiktsmessige vurderinger av risiko i virksomheten. Likefullt er det områder som er krevende knyttet til endringer i personvernlovgivningen fra mai 2018 hvor det pågår et omfattende arbeid for å sikre etterlevelse. En forvaltningsrevisjon av personvern og informasjonssikkerhet viste at det er behov for å styrke styring og intern kontroll for å sikre etterlevelse av reglene. Det er avvik i datakvalitet i medlemsregisteret hvor bl.a. registrering av dåp er mangelfull. En strategisk handlingsplan for oppfølging av revisjonsrapporten i 2021 og fremover gir retning og prioritet på aktiviteter og tiltak fra personvernombudet.

5.Samarbeid med interne og eksterne kontroll- og revisjonsenheter

Ekstern revisor

Det er ekstern revisor EY som har hovedansvar for kontroll og bekreftelse av regnskaper til Den norske kirke. Det er gjennomført en koordinering med EY om årsplanen for internrevisjon 2020. Dialog og koordinering med ekstern revisor fungerer tilfredsstillende.

Eksterne kontrollaktiviteter fra offentlige myndigheter

DnK er gjenstand for en betydelig grad av tilsyns- og kontrollvirksomhet fra offentlig myndigheter knyttet til f.eks. arbeidsmiljø (HMS) fra Arbeidstilsynet og personopplysninger fra Datatilsynet. Internrevisor støtter ved behov slike eksterne tilsyn.



Interne kontrollaktiviteter

IR har et meget godt samarbeid og koordinering med personvernombudet i DnK. Tilsvarende har IR et meget godt samarbeid og koordinering med forvaltningssjef, økonomisjef, leder for IT utvikling og juridisk seksjon som ivaretar viktige roller og funksjoner med både styring og kontroll.

IR vil fortsette å videreutvikle samarbeidet med interne og eksterne aktører i den hensikt å bidra til å sikre at DnK sine kontroll- og revisjonstiltak får best mulig effekt, unngå unødig dobbeltarbeid ved å bygge på hverandres arbeid og redusere belastningen for de reviderte enheter.

Kontrollutvalget

IR har deltatt i alle møter i kontrollutvalget og støttet sekretær i gjennomføringen. Avtalen med Deloitte har fungert tilfredsstillende. Det legges opp til å benytte rammeavtalen med KPMG for å anskaffe sekretærtjenesten fra 2021. IR har gjennomført flere presentasjoner av revisjonsrapporter i kontrollutvalget.

6.Mål- og risikostyring i Internrevisjon

Generelt

Det er risiko for at internrevisjonen ikke evner å levere revisjoner av høy kvalitet tilpasset brukerne, ikke evner å prioritere samarbeid og få til effektiv kommunikasjon og risiko for at anbefalinger ikke følges opp slik at ønsket effekt ikke blir realisert. Det er under etablering tiltak for å motvirke eller redusere identifiserte risikoer ved å tilstrebe god intern balanse mellom revisjonsfaglig og virksomhetsrelatert kompetanse, og bygge opp en fast revisjonsvirksomhet for internrevisor.

Revisjonsdekning og oppfølging

Til sammen anslagsvis 5 ulike enheter ble besøkt i revisjoner i 2020 noe som gir en revisjonssyklus på anslagsvis 3 år, noe som anses å være akseptabelt. Både proster og prester ble intervjuet i flere revisjoner. Fire fellesråd ble besøkt i tilsynet med medlemsregisteret og oppfølging av tilskudd til trosopplæring. Hovedpartner innen IKT Kirkepartner A.S ble besøkt.

Det er foretatt en begrenset oppfølging av gitte anbefalinger fra tidligere revisjoner. I P1 revisjon av IT governance ble ledelsens tiltak inkludert i rapporten ved fremleggelse til kontrollutvalget. I P3 forvaltningsrevisjon av personvern og informasjonssikkerhet ble det påpekt at det ikke er satt opp en rutine for oppfølging av anbefalinger da det ble registrert manglende oppfølging av gitte anbefalinger fra en revisjon i 2018. IR vil se nærmere på dette i 2021 og lage en rutine for oppfølging av gitte anbefalinger fra revisjoner. I oppfølging av revisjonsrapporten for P3 skal det også lages en strategisk handlingsplan over 3 år med tiltak etter anbefalingene. Internrevisor anser at det er for tidlig å undersøke effekten av gitte anbefalinger og at det er et tema som kan ses nærmere på tidligst i 2022.

Evaluering av internrevisjonen

Det sendes rutinemessig ut evalueringsskjema ved gjennomføring av større revisjonsoppgaver. I 2020 ble dette gjort etter P1 og P3. Tilbakemelding fra reviderte enheter har vært positive og flere har gitt uttrykk for at dette ga merverdi i styringen av egen virksomhet. En enhet pekte på at man er «veldig godt fornøyd med hele prosessen» og at andre kan «glede seg til å få besøk». Dette tyder på at IR har



vært et positivt innslag i enheten og har oppnådd målet om å styrke ledelsens interne kontroll og styring ved besøket.

IR vurderer hvert år i årsplanen hva som er best mulig mix av ulike revisjoner og som gir høyest merverdi for DnK. Å være på riktig sted til riktig tid med en god revisjonsagenda er ikke noe man kan regne seg frem til matematisk. Samlet sett vil gode evalueringer og planprosess styrke bestillerfunksjonen og sikre best mulig merverdi av leverte tjenester fra IR.

Bemanning og økonomi

Stillingen som internrevisor ble besatt fra 23. september 2019. Det er innhentet intern bistand fra personvernombudet og rådgiver ved juridisk stab. Det er også innhentet bistand fra en seniorrådgiver i staben til Direktøren ved kontroll av oppfølgingen av vedtak fra kirkemøtet 2020. Samlet internt timeforbruk for intern bistand anslås til 300 timer i 2020. Internrevisor er meget godt fornøyd med bistanden som ble gitt.

Konsulenttjenester

Det er inngått en rammeavtale med KPMG om bistand ved internrevisjon. Det ble foretatt to avrop til avtalen med KPMG både til P1 IT revisjon om governance og til P3 Forvaltningsrevisjon av personvern og informasjonssikkerhet. Samlet bistand fra KPMG lå på i overkant av 400 timer tilsammen. IR er meget godt fornøyd med bistanden som er gitt. Et blandet revisjonsteam var en god løsning både mht. kapasitet og kompetanse. Kontrakten med KPMG ble signert 19. april 2018 og har en varighet på 3 år med to ganger opsjoner til forlengelse med ett år. En opsjon på ett års forlengelse ble innfridd ved årsavslutning 2020.

IR har denne muligheten til å innhente spesialkompetanse og mannskap da IR ikke er dimensjonert for å dekke alle fagområder, f.eks. IT revisjon som krever personell med spesialutdannelse (CISA sertifisering) og relevant erfaring. Revisjoner krever også i mange tilfeller et revisjonsteam på to personer til forsvarlig gjennomføring av intervjuer og samtaler som f.eks. i P3 forvaltningsrevisjonen av personvern og informasjonssikkerhet.

Rapportering i 2020

IR har foretatt rapportering til Direktør Kirkerådet, forvaltningssjef og kontrollutvalget. Det er også foretatt tilbakemeldinger til reviderte enheter i forvaltningsrevisjonen av personvern og informasjonssikkerhet, dvs. Nord-Hålogaland bispedømme, Sør-Hålogaland bispedømme og Kirkerådet og IT revisjonen om IT governance. I foretatt tilsyn med medlemsregisteret og oppfølging av tilskudd ble det gitt tilbakemelding til to bispedømmer og fire fellesråd.

7. Plan for kvalitetssikring og kontinuerlig forbedring herunder kompetanseutvikling

Kvalitetssikring av revisjonsrapporter

IR har startet med å utarbeide en plan for kvalitetssikring og kontinuerlig forbedring som gir en oversikt over rutiner og tiltak som er iverksatt i det løpende arbeidet med kontinuerlig forbedring herunder kompetanseutvikling.



Kvalitetssikring er meget viktig for å unngå feil og misforståelser i rapporter fra IR. Revisjonsrapporter skal inneholde en korrekt fremstilling av fakta. Løpende kvalitetssikring er gjort på flere måter. KPMG og leder for juridisk seksjon har fått enkelte utkast til gjennomlesing og kommentar. Alle reviderte enheter får utkast til gjennomlesing og kommentar i hver revisjon også.

Coronapandemien

Pandemien førte til justeringer av metoden til flere revisjoner. Det ble allerede i mars 2020 innført hjemmekontor og utover høsten kom reiserestriksjoner. Internrevisor fant det derfor nødvendig å justere metoden i flere revisjoner til bruk av virtuelle møter i teams og i større grad bruk av spørreskjemaundersøkelser i Questback. Det rettes en stor takk til Kirkepartner for hjelp og bistand til flere aktiviteter bl.a. ROS analyse for bispedømmene.

Kontinuerlig forbedring

Internasjonale standarder innenfor revisjon krever at det er etablert program for kvalitetssikring og forbedring i revisjonsenhetene som omfatter både interne og eksterne evalueringer.

Internrevisjonen ser det som viktig at erfaringer ivaretas slik at forbedring er basert på kunnskap som er fremkommet under planlegging og gjennomføring av revisjoner. Det å skape kultur for kontinuerlig forbedring er viktig for at funksjonen til enhver tid skal være relevant innenfor revisjon og rådgivningstjenester. Relevant kompetanseutvikling som omtales under vil være sentralt i denne sammenheng.

Kompetanseutvikling

Internrevisor deltar på ulike kurs og seminarer i regi av Norges Interne Revisorers Forening (NIRF) og ISACA som er foreningen for IT revisjoner, for å være faglig oppdatert. Det gis vedlikeholdspoeng ved deltagelse på kurs og seminarer og for å beholde tittel som diplomert internrevisor er det nødvendig å oppnå 20 poeng pr år. Vedlikehold av kompetanse og kunnskap er også viktig i forhold til å ivareta en kontinuerlig forbedring og utvikling av internrevisjonen. På grunn av coronaviruset har det vært begrensede muligheter til å delta på kurs og konferanser. Internrevisor har derfor prioritert å gjøre seg kjent med virksomheten til Kirkerådet, bispedømmene og kirken for øvrig. IR har bygget opp kompetanse ved gjennomføring av revisjonen om IT governance og revisjonen om personvern og informasjonssikkerhet siste kvartal 2020.

8.Revisjonsaktiviteter

Revisjoner påbegynt i 2019 og avsluttet i 2020

P3 Forvaltningsrevisjon av Helse, Miljø og Sikkerhet (HMS)

Formålet med revisjonen var å finne ut hva som er status i forhold til lover og forskrifter for HMS, peke på avvik og komme med anbefalinger. Aktiviteter og besøk i revisjonen ble foretatt fra oktober til desember 2019. Forvaltningsrevisjonen ble rapportert tilbake til kontrollutvalget i januar 2020. Det ble foretatt besøk i to bispedømmer; Oslo bispedømme og Bjørgvin bispedømme og Kirkerådet. Konklusjonen var at «Det er potensial for å tydeliggjøre roller og ansvar, operasjonalisere HMS-mål mer effektivt og profesjonisere arbeidet med risikostyring ytterligere...». Rapporten inneholdt



anbefalinger for å styrke HMS arbeidet. Ledelsen nedsatte arbeidsgrupper og iverksatte en rekke tiltak på basis av gitte anbefalinger.

Revisjoner i 2020

F1 årsplan og årsrapport

Årsplan og årsrapport er skrevet og rapportert videre til direktør og andre.

F2 Oppfølging av vedtak fra Kirkemøte 2020

Kirkemøtet i 2020 fattet vedtak som skal følges opp av Kirkerådet. Kontrollutvalget foretar årlig en gjennomgang av oppfølgingen av vedtakene og rapporterer til Kirkemøte. Internrevisor legger til grunn revisjonsmetodikk ved denne oppfølgingen.

Formålet var å foreta en gjennomgang av oppfølgingen av vedtakene fra Kirkemøtet 2020 og gjøre en vurdering av om det er forhold som kan medføre kritikk av Kirkerådets gjennomføring av Kirkemøtets vedtak. Kirkerådets sekretariat og IR har foretatt en gjennomgang av dokumenter og vedtak fra Kirkemøtet 2020. Det har vært foretatt en gjennomgang av oppfølgingen av hvert vedtak med spørsmål og avklaringer. Kirkerådets sekretariat laget på basis av en oppfølging internt i sekretariatet en orientering og IR gjorde sine vurderinger og anbefaling.

IR anså på basis av foretatte kontrollhandlinger at Kirkerådet har foretatt en tilstrekkelig oppfølging av vedtakene fra Kirkemøtet 2020. Konklusjonen var at internrevisjonen ikke har gjort funn som medfører kritikk av Kirkerådets gjennomføring av Kirkemøtets vedtak. Anbefalingen fra internrevisjonen til vedtak fra kontrollutvalget var derfor at det ikke er gjort funn som medfører kritikk av Kirkerådets gjennomføring av Kirkemøtets vedtak.

F3 standardrevisjon av etterlevelse – tilskudd til trosopplæring og tilsyn med medlemsregisteret

Det ble sammen med personvernombud og juridisk seksjon foretatt et tilsyn med to bispedømmer og fire fellesråd med medlemsregisteret og revisjon av gitte tilskudd til trosopplæring. Formålet var å se om reglene etterleves og om tilskudd benyttes etter formålet. Det ble gitt separate tilbakemeldinger til alle besøkte enheter og en overordnet tilbakemelding til seksjonsleder system og direktør Kirkerådet. Tilbakemeldingene inneholdt også anbefalinger til videre tiltak og som følges opp av den enkelte enhet. Konklusjonen for tilskudd var at «det er indikasjon på at sterkere tiltak knyttet til styring og kontroll kan bedre gjennomføringsevnen.» For tilsynet var konklusjonen at «Den lokale, årlige risikovurderingen varierer i omfang og kvalitet..» og at «dokumentasjon av opplæring innen personvern og informasjonssikkerhet er ikke tilstrekkelig i forhold til lovkrav. Det gjenstår å utdanne ledere i felles ordning for personvern og informasjonssikkerhet.» I tillegg benytter mange fellesråd kommunen som databehandler (for eksempel til lønnsutbetaling) og trenger å inngå en databehandleravtale.

P1 IT revisjon av IT governannce (virksomhetsstyring med IT)

Med bistand fra KPMG ble det gjennomført en revisjon av IT governance og sett nærmere på overordnet styring med IT i rettssubjektet og trossamfunnet. Formålet var å styrke intern kontroll og



styring med IT. Som del av planleggingen ble det foretatt to grundige utredninger av risikoer innen IT i Den norske kirke. Konklusjonen var at «Det er etablert en felles IKT-strategi for hele Den norske kirke om å «samle Kirken til et IKT-rike. Det pågår en rekke aktiviteter som vil styrke arbeidet med IKT i Kirkerådet og i Den norske kirke. ..Gjennomføringsevnen for å realisere IKT-strategiske målsetninger bør styrkes gjennom klargjøring av roller og mandat til Kirkerådet, eiergruppen, fellestrådene og Kirkepartner» Revisjonen ga anbefalinger til å styrke IT governance og ble sammen med ledelsens tiltak lagt frem for direktør og kontrollutvalget. Tilbakemeldingene fra revidert enhet var gode og det ble kommunisert at revisjonen satte fokus på viktige temaer og pekte retning for veien videre.

P2 Helhetlig risikostyring og ROS analyser

Internrevisor foretok med støtte fra personvernombudet og flere personer i sekretariatet en runde med flere faglig baserte ROS analyser med bl.a. utredning av risikoer innenfor IT, økonomi og HMS. I tillegg ble det på sommeren foretatt en undersøkelse med 11 bispedømmere som alle svarte på en Questbackundersøkelse med skalering av risikoer om deres virksomhet i bispedømmene. Det ble utarbeidet et risikokart for 11 bispedømmere og tiltaksliste. Det var første gangen det er blitt laget et risikokart for bispedømmene.

Dette ga et godt grunnlag for saken om budsjett, plan og risikovurderinger og som ble lagt fram i Kirkerådet i desember.

P3 Forvaltningsrevisjon av personvern og informasjonssikkerhet

På oppdrag fra kontrollutvalget ble det gjennomført en forvaltningsrevisjon av personvern og informasjonssikkerhet. Nord-Hålogaland bispedømme ble besøkt i Tromsø og Sør-Hålogaland bispedømme virtuelt. I tillegg ble Kirkerådet besøkt dels på stedet og dels virtuelt. Formålet var finne status på etterlevelsen av reglene og gi anbefalinger for å styrke etterlevelsen. Det ble skrevet en revisjonsrapport basert på de tre besøkene og som ble lagt frem i kontrollutvalget i januar 2021. Konklusjonen var at «Det er flere pågående prosesser i Kirkerådet som vil bedre etterlevelsen av PVF, men det er vesentlige mangler i etterlevelsen av kravene til databehandleravtaler, informasjonssikkerhet, medlemsregisterets integritet, samt rammeverk og risikostyring. Det er behov for å iverksette både noen umiddelbare tiltak og vesentlige strukturelle tiltak for sikre tilfredsstillende etterlevelse av kravene..» Revisjonsrapporten inneholdt både anbefalinger om kortsiktige tiltak og langsiktige strukturtiltak. På basis av revisjonsrapporten bestemte ledelsen av det skal lages en strategisk handlingsplan for personvern og informasjonssikkerhet og som føres i pennen av personvernombudet.

9.Andre revisjonsaktiviteter og rådgivning



DEN NORSKE KIRKE

IR kan ad hoc utføre rådgivningsoppdrag for Direktør, avdelingssjefer eller andre. Etter gjennomføring av rådgivning kan ikke IR foreta revisjon av det samme som rådgivningsoppdraget omfattet. Årsaken er at IR da ville revidert «seg selv». Rådgivningsoppdrag vil prioriteres av IR i den grad revisjonsoppdrag og andre oppdrag tillater det. Rådgivning vil først og fremst være aktuelt etter revisjoner i oppfølgingen av gitte anbefalinger.

IR gjennomførte rådgivning knyttet til vurdering av personvernkonsekvenser (DPIA), endringer i regler for kontrollutvalget, regler for kassasjon, regler for regnskapsbilag og inngåelse av avtale med KFUM. Rask tilbakemelding fra internrevisor på konkrete spørsmål ga merverdi for mottakerne.

IR/2021-02-12